

These doubts are justified the existence of the shadow economy, which confirms the fact that the rich the estimated are more expensive than the poor.

Summarizing data in decisions in criminal matters of contract murders in Ukraine set the average amount of remuneration for murder. It is 28,000 hryvnia, which is equivalent to the sum of 1113 dollars USA. The attention of readers attracted to the fact that in some structures USA the average cost of human life constitute in the amount of \$ 9 million.

It is proposed to formulate a system of key terms to determine the value of statistical life that used for the purpose of different types of evaluation in government.

Key words: life expectancy, the average cost of living, the method of calculating, the risk, insurance, judgment, contract killing, the payment of compensation.

УДК 343.36

В. А. ГОЛОВЧУК

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СКЛАДУ ЗАВІДОМО НЕЗАКОННОГО ЗАТРИМАННЯ, ПРИВОДУ, ДОМАШНЬОГО АРЕШТУ АБО ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ

Розглядаються актуальні питання завідомо незаконного затримання, приводу, домашнього арешту або тримання під вартою (ст. 371 Кримінального кодексу України), які є дискусійними в кримінально-правовій доктрині та які виникли в результаті прийняття в 2012 році нового Кримінального процесуального кодексу України. Проаналізовано різні підходи до об'єкта розглядуваного злочину та запропоновано розглядати основний безпосередній об'єкт злочину як правосуддя в частині забезпечення законного затримання, приводу, домашнього арешту або тримання під вартою. В результаті

© ГОЛОВЧУК Віталій Анатолійович – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри права факультету менеджменту і права Вінницького національного аграрного університету

проведення аналізу процесуального законодавства окреслено коло потерпілих та суб'єктів завідомо незаконного затримання, приводу, домашнього арешту або тримання під вартою.

Ключові слова: затримання, привід, домашній арешт, тримання під вартою, правосуддя, заходи забезпечення кримінального провадження, запобіжні заходи.

Головчук В. А. Актуальные вопросы состава заведомо незаконного задержания, привода, домашнего ареста или содержания под стражей

Рассматриваются актуальные вопросы заведомо незаконного задержания, привода, домашнего ареста или содержания под стражей (ст. 371 Уголовного кодекса Украины), которые являются дискуссионными в уголовно-правовой доктрине и возникшие в результате принятия в 2012 году нового Уголовного процессуального кодекса Украины. Проанализированы различные подходы к объекту рассматриваемого преступления и предложено рассматривать основной непосредственный объект преступления как правосудие в части обеспечения законного задержания, привода, домашнего ареста или содержания под стражей. В результате проведения анализа процессуального законодательства очерчен круг потерпевших и субъектов заведомо незаконного задержания, привода, домашнего ареста или содержания под стражей.

Ключевые слова: задержание, привод, домашний арест, содержание под стражей, правосудие, меры обеспечения уголовного производства, меры пресечения.

Golovchuk Vitaliy. Actual questions tne corpus of knowingly unlawful detention, forcible bringing, house arrest or keeping in custody

In this article considers actual questions of knowingly unlawful detention, forcible bringing, house arrest or keeping in custody (article 371 the Criminal code of Ukraine), that are debatable in the criminal law doctrine and resulting of adopting the new Code of Criminal Procedure of Ukraine in 2012. The different approaches to the object of examined crime is analysed and offered to consider the basic direct object of crime

as a justice in part of ensuring of legal detention, detention, forcible bringing, house arrest or keeping in custody. As a result of analysed of procedure legislation determined the circle of victims and subjects of knowingly unlawful detention, forcible bringing, house arrest or keeping in custody.

Key words: *detention, forcible bringing, house arrest or keeping in custody, justice, measures to ensure of criminal proceeding, the measure of restriction.*

В міжнародних правових актах (ст. 3 Загальної декларації прав людини¹, частини 1, 3 та 4 ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права², частини 1, 3 та 4 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод³) та національному законодавстві (частини 2 та 3 ст. 29 Конституції України⁴, частини 1, 2 та 4 ст. 12, ч. 4 ст. 204 Кримінального процесуального кодексу України⁵ (далі КПК України)) закріплені гарантії реалізації прав на свободу та особисту недоторканість, недопущення незаконного затримання, арешту чи тримання під вартою.

Одночасно з іншими правовими механізмами, приписи Кримінального кодексу України⁶ (далі – КК України) (ст. 371 (Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою)) не можуть забезпечити належну кримінально-правову охорону прав на свободу та особисту недоторканість, недопущення незаконного затримання, арешту чи тримання під вартою.

Сьогодні, після прийняття нового КПК України та введення в кримінальний процес слідчого судді, з наділенням його повноваженнями раніше не відомими національній кримінально-процесуальній доктрині, постає важливе наукове завдання з визначення складу злочину, передбаченого ст. 371 КК України, з урахуванням змін, які відбулись у кримінальному процесуальному законодавстві. Не менш важливі є і практичні завдання. Розв'язання окремих питань пов'язаних з правильною кваліфікацією розглядуваних злочинів на практиці.

Дослідженням й розробкою окремих питань кримінальної відповідальності за завідомо незаконні затримання, привід, домашній

арешт або тримання під вартою займалися такі науковці, як: М.І. Бажанов, В.І. Борисов, І.А. Вартилицька, Р.І. Мельник, В.І. Осадчий, Л.М. Палюх, А.В. Савченко, В.В. Сташис, В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, Н.І. Шаповал та ін.

Після прийняття нового КПК України 2012 року в кримінальному праві так і не проаналізовано на належному рівні об'єктивну сторону та суб'єкта завідомо незаконних затримання, приводу, домашнього арешту або тримання під вартою. Дана стаття присвячується розв'язанню зазначених питань. Ціллю даної статті є отримання детального аналізу складу злочину, передбаченого ст. 371 КК України з урахуванням змін, які відбулись в кримінальному процесуальному законодавстві. Для досягнення цілі даної статті поставлені наступні завдання: 1) опрацювати останні дослідження і публікацій з розглядуваних питань; 2) провести аналіз складу злочину, передбаченого ст. 371 КК України; 3) вивчити судову практику притягнення до кримінальної відповідальності за завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою.

Стаття 371 КК України складається з трьох частин. Частиною першою передбачено відповідальність за два простих види злочину завідомо незаконне затримання та незаконний привід; у частині другій передбачено два простих склади злочину – завідомо незаконні домашній арешт та тримання під вартою; у частині третій передбачені кваліфіковані види вищевикладених злочинів: якщо вони спричинили тяжкі наслідки або були вчинені з корисливих мотивів чи в інших особистих інтересах.

Диспозиція кримінально-правової норми, якою встановлено відповідальність за зазначені діяння, є бланкетною, тому для визначення змісту цих діянь та їх незаконності, необхідно звертатися до КПК України та інших законів, якими регулюється порядок здійснення відповідних процесуальних дій⁷.

В кримінально-правовій доктрині є декілька підходів до визначення основного безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 371 КК України. Його розглядають як: правосуддя в частині забезпечення законного затримання, приводу, домашнього арешту або тримання під вартою, а також конституційне право людини на сво-

боду і особисту недоторканність⁸; нормальну, відповідаючу вимогам закону діяльність органів дізнання, досудового слідства, прокуратури, а також установ, які виконують рішення цих органів відносно тримання вказаних в статті осіб під вартою; право людини на особисту недоторканність, в тому числі на неприпустимість її незаконного арешту, приводу або затримання. Одночасно особисті права і законні інтереси особи, її особиста недоторканність розглядають як додатковий об'єкт злочину⁹. Честь та гідність особи, її життя і здоров'я, майнові блага визначають як додатковий факультативний об'єкт злочину.

Враховуючи те, що розглядуваний злочин відноситься до злочинів проти правосуддя, необхідно визначати основний безпосередній об'єкт злочину, передбаченого ст. 371 КК України, як правосуддя в частині забезпечення законного затримання, приводу, домашнього арешту або тримання під вартою. Додатковим обов'язковим безпосереднім об'єктом виступає свобода людини в частині реалізації її права на свободу пересування – так звана фізична свобода. Додатковим факультативним безпосереднім об'єктом можуть виступати життя і здоров'я, честь та гідність особи, власність потерпіло інші суспільні відносини. Зазначена позиція знаходить свої підтримку в останніх дослідженнях вчених з цього питання¹⁰.

До потерпілих від завідомо незаконного затримання, приводу, домашнього арешту або тримання під вартою вчені відносять підозрюваного, обвинуваченого, свідка і потерпілого. Проте, даний перелік потерпілих осіб є неповний. Можна погодитись з думкою вчених про те що потерпілим виступає підозрюваний або обвинувачений. Але, коло потерпілих від злочинів, передбачених частинами 1 та 3 ст. 371 КК України, є значно ширшим ніж розглядуване в даній правовій доктрині.

Так, за частинами 1 та 3 ст. 371 КК України потерпілими можуть бути особи до яких застосовується завідомо незаконне затримання або незаконний привід. В свою чергу у кримінальному процесі затримання поділяється на затримання на підставі ухвали слідчого судді або без ухвали слідчого судді.

Водночас положення ч. 2 ст. 207 КПК України передбачають, що кожен має право затримати без ухвали слідчого судді, суду будь-

яку особу, крім судді та народного депутата України: 1) при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення; 2) безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні.

Положення ч. 1 ст. 208 КПК України встановлюють, що уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, лише у випадках: 1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин; 3) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України.

Таким чином, може бути затримані не лише підозрюваний чи обвинувачений, а й будь яка особа, у випадках передбачених ч. 2 ст. 207 та ч. 1 ст. 208 КПК України. Дана обставина вказує на те що при незаконному затриманні потерпілим може бути будь яка фізична особа.

Значно ширше коло потерпілих і при незаконному приводі. Привід може бути здійснений: в кримінальному провадженні, відповідно до ч. 3 ст. 140 КПК України, до підозрюваного, обвинуваченого або свідка; в цивільній справі до свідка (ч. 1 ст. 94 ЦПК України) або до відповідача у разі ухилення від проведення судово-біологічної (судово-генетичної) експертизи у справах про визнання батьківства, материнства (ч. 2 ст. 146 ЦПК України); в адміністративній справі, відповідно до ч. 1 ст. 129 КАС України, до свідка, експерта або спеціаліста; у виконавчому провадженні, відповідно до п. 11 ч. 3 ст. 11 Закону України «Про виконавче провадження», до боржника.

Злочини, відповідальність за які передбачена в частинах 1 та 2 ст. 371 КК України, є злочинами з формальним складом. При заві-

домо незаконному затриманні, приводі, домашньому арешті або триманні під вартою склад злочину буде закінчений з моменту вчинення самого діяння. Розглянутий злочин є триваючим. Він починається з моменту початку здійснення завідомо незаконних затримання, приводу, домашнього арешту або тримання під вартою. Або продовження затримання, приводу, домашнього арешту або тримання під вартою після того як відпала підстава у застосуванні таких заходів. Закінчується моментом звільнення затриманої особи або особи до якої застосовано привід, домашній арешт чи тримання під вартою. Хоча, В.І. Осадчий вважає, що завідомо незаконний привід буде закінчений з моменту примусового супроводження особи до місця її виклику¹¹. З такою думкою також варто погодитись так як вона не суперечить викладеній вище позиції.

Відповідно до ст. 209 КПК України моментом затримання є коли особа силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою. Хоча законодавством не визначено момент законного затримання, передбаченого ст. 207 КПК України, та приводу, проте аналогічні положення викладені в ст. 209 КПК України можливо застосувати і в даних випадках.

Завідомо незаконні домашній арешт буде закінченим складом злочину з моменту коли відпали підстави застосування такого запобіжного заходу особа продовжується триматися під домашнім арештом.

Завідомо незаконне тримання під вартою буде закінченим з початком відрахування строку тримання під вартою. Відповідно до ч. 2 ст. 197 КПК України строк тримання під вартою обчислюється з моменту взяття під варту, а якщо взяттю під варту передувало затримання підозрюваного, обвинуваченого, - з моменту затримання. Таким чином, завідомо незаконне тримання під вартою буде закінченим з моменту взяття під варту підозрюваного або обвинуваченого, а якщо взяттю під варту передувало затримання підозрюваного, обвинуваченого, - з моменту затримання.

Об'єктивна сторона складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 371 КК України, полягає у вчиненні особою хоча б одного з кількох аль-

тернативно передбачених у диспозиції завідомо незаконного затримання або незаконного приводу.

Конституційний Суд України, в своїй правовій позиції викладеній у рішенні від 26 червня 2003 року № 12-рп/2003 (абз. 4 п. 6 мотивувальної частини), визначив затримання як тимчасовий запобіжний кримінально-процесуальний, і як адміністративно-процесуальний заходи, застосування яких обмежує право на свободу та особисту недоторканність індивіда¹². Р.І. Мельник під затримання розумів виключно захід процесуального примусу, що полягає в короточасному обмеженні свободи особи, підозрюваної у вчиненні злочину, за яким може бути призначене покарання у виді позбавлення волі, на підставах та в порядку, передбачених законом¹³.

Порядок затримання регулюється статтями 187 – 192, 207 – 213 КПК України. Незаконним затримання буде вважатись у випадку порушення вимог КПК України, зокрема ст. 177, ч. 4 ст. 189, частин 3 та 4 ст. 190, частин 1 та 7 ст. 191, ч. 1 ст. 204, ст. 207, частини 1 та 2 ст. 208, частин 1 та 2 ст. 211, частин 1 та 3 ст. 482.

Одночасно, на практиці одним з найбільш поширених завідомо незаконних затримань є затримання проведене з порушення вимог ч. 1 ст. 208 КПК України, - затримання уповноваженою службовою особою, без ухвали слідчого судді, суду особи, яка не підозрюється у вчиненні злочину; особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, за який не передбачене покарання у виді позбавлення волі; особи, яку не застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; особи, за відсутності ознак, які б вказували що безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказували на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин.

Так, слідчим слідчого відділу Підгаєцького РВ управління МВС України в Тернопільській області встановлено неповнолітню особу грабіжника, яка після вчинення злочину не переховувався від органів слідства. 28 березня 2013 року о 16 годині 25 хвилин проведено затримання неповнолітнього, що добровільно з'явився до слідчого для проведення процесуальних дій. За завідомо незаконне затримання 9 липня 2013 року вироком Підгаєцького районного суду Тер-

нопільської області по справі № 605/422/13-к слідчого засуджено за ч. 1 ст. 371 КК України¹⁴.

Привід може здійснюватися в кримінальному провадженні, цивільній та адміністративній справах, у виконавчому провадженні. Відповідно до ч. 1 ст. 140 КПК України привід полягає у примусовому супроводженні особи, до якої він застосовується, особою, яка виконує ухвалу про здійснення приводу, до місця її виклику в зазначений в ухвалі час.

Незаконним буде привід в кримінальному провадженні у випадку порушення вимог ч. 2 ст. 140, ч. 3 ст. 142 КПК України, в цивільному процесі у випадку порушення вимог частин 1 та 4 ст. 94 Цивільного процесуального кодексу України¹⁵, у адміністративному процесі у випадку порушення вимог ч. 1 ст. 129 Кодексу адміністративного судочинства України¹⁶, у виконавчому провадженні у випадку порушення вимог п. 11 ч. 3 ст. 11 Закону України «Про виконавче провадження»¹⁷.

Об'єктивна сторона складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 371 КК України, полягає у вчиненні особою хоча б одного з кількох альтернативно передбачених у диспозиції діянь завідомо незаконних домашнього арешту або тримання під вартою.

Відповідно до ч. 1 ст. 181 КПК України домашній арешт полягає в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби. Завідомо незаконний домашній арешт буде у випадку порушення вимог частин 2 та 6 ст. 181, ч. 1 ст. 203 КПК України.

Що стосується завідомо незаконних приводу або домашнього арешту то в слідчий та судовій практиці такі форми вчинення злочину майже не зустрічаються.

Відповідно до ч. 1 ст. 183 КПК України тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим ст. 177 КПК України, крім випадків, передбачених ч. 5 ст. 176 КПК України. Завідомо незаконне тримання під вартою буде у випадку порушення вимог ч. 2 ст. 183, ст. 197, ст. 202, ст. 203 КПК України, ст. 20 Закону України «Про попереднє ув'язнення»¹⁸.

В слідчій та судовій практиці найбільш поширеними є незаконне тримання під вартою після закінчення строку дії ухвали про тримання під вартою (порушення вимог ст. 197, ч. 5 ст. 202 КПК України та ст. 20 Закону України «Про попереднє ув'язнення»).

Так, 4 березня 2016 року Марганецьким міським судом Дніпропетровської області розглянуто кримінальну справу № 180/3478/14-к щодо начальника ізолятору тимчасового тримання, який незаконно утримував під вартою, після закінчення строків визначених в ухвалі слідчого судді підозрюваних. Один з підозрюваних був звільнений з під варті приблизно о 12 годині 00 хвилин 16 травня 2013 року в залі суду, а іншому підозрюваному о 12 годині 30 хвилин 17 травня 2013 року судом обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою строком 60 діб¹⁹.

Такі факультативні ознаки об'єктивної сторони як місце, час, обстановка, спосіб і засоби вчинення злочину на кваліфікацію не впливають.

Матеріальним є склад злочину закріплений в ч. 3 ст. 371 КК України та передбачає спричинення тяжких наслідків завідомо незаконним затриманням, приводом, домашнім арештом або триманням під вартою. Такими тяжкими наслідками можуть бути самогубство потерпілого або його близьких родичів, тяжке соматичне або психічне захворювання вказаних осіб, розкрадання іншими особами майна потерпілого, звільнення з роботи, заподіяння значної матеріальної шкоди тощо.

Суб'єктивна сторона злочину характеризується умисною формою вини, причому умисел є лише прямим, про що свідчить вказівка на завідомість незаконності розглядуваних дій, тобто очевидності для суб'єкта злочинного характеру своїх дій. Суб'єкт злочину усвідомлює протиправність своїх діянь та настання можливих наслідків і бажає настання таких наслідків. В злочині з матеріальним складом, передбаченим ч. 3 ст. 371 КК України, психічне ставлення до спричинених тяжких наслідків характеризується неосторожною виною.

Щодо мотивів злочину, то в частинах 1 і 2 ст. 371 КК України вказівки на них немає. Вчинення завідомо незаконних затримання,

приводу, домашнього арешту або тримання під вартою з корисливих мотивів чи в інших особистих інтересах буде виступати кваліфікованою ознакою, визначеною ч. 3 ст. 371 КК України. Корисливі мотиви пов'язані з бажанням отримати певні матеріальні вигоди для себе особисто або для інших осіб чи позбутися матеріальних проблем (витрат, необхідності повернути борг, відшкодувати заподіяну шкоду). Інші особисті інтереси можуть полягати в бажанні помститись, задовольнити почуття заздрощів, кар'єристських спонуканнях. При відсутності вказаних мотивів інші (наприклад, прагнення розкрити злочин) не дають підстави для кваліфікації діяння за ч. 3 ст. 371 КК України. Мета та емоційний стан на кваліфікацію злочину не впливають.

Суб'єкт злочину, передбачений ст. 371 КК України, спеціальний. У випадку здійснення завідомо незаконного приводу суб'єктом злочину буде виступати: слідчий або прокурор за клопотанням якого застосовано привід без достатніх підстав або до осіб які не підлягають приводу; працівники підрозділ органів Національної поліції, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, Національного антикорупційного бюро України або Державного бюро розслідувань, що здійснюють завідомо незаконний привід.

У випадку застосування завідомо незаконного домашнього арешту суб'єктом злочину буду виступати: слідчий або прокурор за клопотанням якого застосовано домашній арешт без достатніх підстав або до осіб які не підлягають домашньому арешту; працівники органів Національної поліції, які забезпечують виконання запобіжного заходу виді домашнього арешту.

У випадку завідомо незаконного тримання під вартою суб'єктом злочину буде виступати: слідчий або прокурор за клопотанням якого застосовано тримання під вартою без достатніх підстав або до осіб які не підлягають триманню під вартою; уповноважена службова особа місця ув'язнення; начальник установи попереднього ув'язнення.

Що стосується притягнення слідчого судді, судді, який виніс ухвалу про застосування завідомо незаконних затримання, приводу,

домашнього арешту або тримання під вартою, то в кримінально-правовій доктрині існує декілька підходів до кваліфікації дій судді. Одні вчені вважають, що слідчий суддя, суддя який постановив завідомо неправосудний судовий акт про застосування вказаних заходів забезпечення кримінального провадження, має відповідати за ст. 375 КК України²⁰, а якщо вони вчинені за наявності кваліфікуючих ознак, передбачених у ч. 3 ст. 371 КК України, - за ч. 2 ст. 375 та ч. 3 ст. 371 КК України²¹. Інші вчені стверджують, що ст. 375 КК України передбачає відповідальність за винесення неправосудного вироку, постанови, рішення, ухвали або постанови, тобто процесуального документа, який вирішує справу остаточно і по суті, а ухвала про тримання під вартою, домашній арешт, затримання або привід до таких актів не належить. Тому вважають, що в даному випадку подібні діяння не можуть кваліфікуватись за ст. 375 КК України²².

Таким чином, з проведеного системного аналізу складу завідомо незаконного затримання, приводу, домашнього арешту або тримання під вартою, можна зробити наступні висновки:

1. Основним безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 371 КК України, є правосуддя в частині забезпечення законного затримання, приводу, домашнього арешту або тримання під вартою. Додатковим обов'язковим безпосереднім об'єктом виступає свобода людини в частині реалізації її права на свободу пересування – так звана фізична свобода. Додатковим факультативним безпосереднім об'єктом можуть виступати життя і здоров'я, честь та гідність особи, власність потерпілого інші суспільні відносини.

2. Потерпілим від завідомо незаконного затримання або приводу може бути будь яка особа, а від завідомо незаконного домашнього арешту або тримання під вартою – лише підозрюваний чи обвинувачений.

3. Суб'єкт злочину, передбачений ст. 371 КК України, спеціальний. Ним виступає слідчий або прокурор за клопотанням якого застосовано слідчим суддею, судом заходи забезпечення кримінального провадження (затримання, привід, домашній арешт, тримання під вартою) з порушенням вимог КПК України; працівники органів

безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, Національного антикорупційного бюро України або Державного бюро розслідувань, що здійснюють завідомо незаконний привід; працівники органів Національної поліції, що здійснюють завідомо незаконний привід або забезпечують виконання запобіжного заходу у виді домашнього арешту; уповноважена службова особа місця ув'язнення; начальник установи попереднього ув'язнення.

1. *Загальна* декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року // Офіційний вісник України. – 15.12.2008. – № 93. – Ст. 3103. 2. *Міжнародний* пакт про громадянські і політичні права, прийнятий 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043. 3. *Конвенція* про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята 04.11.1950 // Офіційний вісник України. – 16.04.1998. – № 13, № 32. – 23.08.2006. 4. *Конституція* України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. 5. *Кримінальний* процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370. 6. *Кримінальний* кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – Ст. 920. 7. *Матвійчук В. К.* Кримінальна відповідальність за завідомо незаконні затримання, привід або тримання під вартою / В. К. Матвійчук, О. С. Шнипко // Юридична наука. - № 2/2012. – С. 66-68. 8. *Шаповал Н. І.* Щодо поняття «завідомо незаконний привід» за змістом статті 371 КК України [Електронний ресурс] / Н. І. Шаповал // Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. 21.02.2014. . – Режим доступу : http://www.lex-line.com.ua/?language=ru&go=full_article&id=1564. 9. *Науково-практичний* коментар до Кримінального кодексу України. / відп. пед. С. С. Яценко. – К. : А.С.К., 2005. – С. 734. 10. *Палюх Л.* Проблеми кримінальної відповідальності за завідомо незаконне затримання / Л. Палюх // Юридичний вісник. - 2014. -

№ 6. - С. 137-141. **11.** *Осадчий В. І.* Кримінально-правова характеристика об'єктивних прояві завідомо незаконного затримання або приводу особи / В. І. Осадчий // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. - 4/2014. – С. 143. **12.** *Рішення* Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 56 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частин першої, третьої статті 80 Конституції України, частини першої статті 26, частин першої, другої, третьої статті 27 Закону України «Про статус народного депутата України» та за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України про офіційне тлумачення положення частини третьої статті 80 Конституції України стосовно затримання народного депутата України (справа про гарантії депутатської недоторканності) від 26 червня 2003 року № 12-рп/2003 // Офіційний вісник України від 25.07.2003, № 28, стор. 119, стаття 1381, код акту 25706/2003. **13.** *Мельник Р. І.* Кримінально-правова характеристика завідомо незаконних затримання, приводу, арешту та тримання під вартою (ст. 371 КК України) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / Р. І. Мельник ; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2008. – С. 17. **14.** *Вирок* Підгаєцького районного суду Тернопільської області у кримінальній справі № 605/422/13-к від 9 липня 2013 року [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/52249963>. **15.** *Цивільний* процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. // Офіційний вісник України. – 2004. – № 16. – Ст. 1088. **16.** *Кодекс* адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – Ст. 1918. **17.** *Про виконавче* провадження : Закон України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/606-14>. **18.** *Про попереднє* ув'язнення : Закон України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3352-12>. **19.** *Ухвала* Марганецьким міським судом Дніпропетровської області у кримінальній справі № 180/3478/14-к від 4 березня 2016 року [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим до-

ступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/56266453>. **20.** *Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / відп. пед. С. С. Яценко.* – К. : А.С.К., 2005. – С. 735, 736. **21.** *Кримінальне право України : Особлива частина : підручник / Бажанов М.І., Баулін Ю.В., Борисов В.І. та ін. ; за ред. проф. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація.* – К. : Юрінком Інтер, 2005. – С. 459, 460. **22.** Шаповал Н. І. Щодо поняття «завідомо незаконний привід» за змістом статті 371 КК України [Електронний ресурс] / Н. І. Шаповал // Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. 21.02.2014. – Режим доступу : http://www.lex-line.com.ua/?language=ru&go=full_article&id=1564.

Golovchuk Vitaliy. Actual questions tne corpus of knowingly unlawful detention, forcible bringing, house arrest or keeping in custody

In this article considers actual questions of knowingly unlawful detention, forcible bringing, house arrest or keeping in custody (article 371 the Criminal code of Ukraine), that are debatable in the criminal law doctrine and resulting of adopting the new Code of Criminal Procedure of Ukraine in 2012. The different approaches to the object of examined crime is analysed and offered to consider the basic direct object of crime as a justice in part of ensuring of legal detention, detention, forcible bringing, house arrest or keeping in custody. As an additional obligatory direct object is examined freedom of human in part realization of her right on freedom of movement called as physical freedom. As a result of analysed of procedure legislation determined the circle of victims and subjects of knowingly unlawful detention, forcible bringing, house arrest or keeping in custody. The victims by the knowingly unlawful detention or forcible bringing any person, and by the a knowingly unlawful house arrest or keeping in custody - only suspect or accused. The subject of crime, envisaged in article 371 of CC of Ukraine, special. Its an investigator or public prosecutor whose petition applied by an investigating judge, court measures to ensure of criminal proceeding (detention, forcible bringing, house arrest or keeping in custody) with violation of requirements of criminal procedure legislation; officers of security agen-

cies, monitoring enforcement of tax legislation agencies or the National Anticorruption bureau of Ukraine or State Bureau of investigations, that provided unlawful forcible bringing; officers of National Police, that provided enforce the measure of restriction in the form of house arrest; authorized official person places of detention; the head of criminal justice pre-trial.

Key words: detention, forcible bringing, house arrest or keeping in custody, justice, measures to ensure of criminal proceeding, the measure of restriction.

УДК 343.22

В. М. НІКІТЕНКО

ПОНЯТТЯ ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Розглянуто одне з дискусійних питань кримінального судочинства щодо неоднозначного тлумачення поняття «фальсифікація доказів» та його співвідношення із вжитим у законі про кримінальну відповідальність терміном «штучне створення доказів обвинувачення». На підставі проведеного дослідження запропоновано визначення терміну «фальсифікація доказів».

Ключові слова: доказ, штучне створення доказів обвинувачення, фальсифікація доказів.

Никитенко В. Н. Понятие фальсификации доказательств в уголовном производстве

Рассмотрен один из дискуссионных вопросов уголовного производства относительно неоднозначного толкования понятия «фальсификация доказательств» и его соотношение с употребленным в законе об уголовной ответственности термином «искусственное создание доказательств обвинений». На основании